

Medlemsblad for

Skien Historielag

Stiftet 19. mai 1932

Nr. 3

2018

Medlemsmøter

Etter en fin og varm sommer - går det nå mot høst og nye medlemsmøter i Skien Historielag.

Tirsdag 25. september kommer Karsten Alnes og forteller om Turistforeningens 150-års jubileum, se siste side.

Tirsdag 23. oktober kommer tidligere brannsjef Guttorm Liebe og forteller om Skien Brannvesen, se siste side.

Tirsdag 20. november kommer Helge Markussen og forteller om Bratsbergbanen - innbydelse i neste nummer.

- I tillegg jobber vi med en kirkevandring på Gjerpen kirkegård/kirke. Innbydelse sendes ut senere.
- Gunnar Knudsen seminar onsdag 26. og torsdag 27. september. Egen innbydelse er sendt våre medlemmer på mail 22. august.

Marensro

Etter en stor dugnadsinnsats er våre lokaler på Marensro nymalte og fine. Vi jobber i disse dager med å samle våre bøker og annet materiell på Marensro. Dette vil gi oss bedre service- og oversikt for våre medlemmer.

Vi kommer tilbake til dette senere.

Minner fra Gråtenmoen

Av Knut Åge Andersen

I april 1960 emigrerte jeg fra Porsgrunn til Skien sammen med bror og foreldre. Det var stort for en liten pjukk å komme til storbyen. Gråtenmoen, den gamle militærmoen, var lite utbygd på den tida. Pappa fikk leietomt av byggmester Kvåle, og vi satte opp et enkelt Solheimhus. For oss gutter var dette som å komme til en ny verden fra en trang og enkel leilighet i et av Hydros boligbygg på Roligheten i Porsgrunn.

Husbyggingen var et kapittel for seg. Jeg husker godt at vi på slutten av byggeperioden manglet rekkverk på trappa. Lett bekymret gav jeg klar melding om det til pappa, men han tok det helt med ro. ”Rekkverket lages nå på sveiseverkstedet på Hydro”, sa pappa som om det var verdens naturligste sak. Og rekkverk ble det, og vi flyttet glade og lykkelig inn i vår nye bolig som lå i det vi den gangen kalte Texasveien eller Vill Vestveien som senere fikk navnet Bataljonsveien. Vi ordnet nesten alt i nærområdet. Lonar var leverandør av maling, tapet og belegg. Dette var en utmerket isenkramforretning; datidens Sondresen ! Som liten pjukk, 9 år i 1961, ble jeg mange ganger sendt til Lonar for å handle. ”Du skriver det bare på Andersen i Texasveien” sa pappa. Som sagt så gjort, og jeg vendte lykkelig tilbake som fornøyd håndtlinger. Og Lonar fikk penga sine når pappa fikk utbetaling fra sin byggelånskonto i datidens Bøndernes Bank. Saga var stedet får å handle matvarer. Det var knapt med penger i den tida så mamma brukte mye tid på å skrive handlelappen til helga. Hun strøk og la til for å få en handleliste som var innenfor de penga hun hadde, verken mer eller mindre.

Knut Åge Andersen og Bjørn Ivar Olsen

Tenk på hvordan vi handler i dag og fråtser oss i allslags godsaker ! Jeg lært mye om nøkternhet i barndommen. ” Vi kan ikke bruke penger vi ikke har ”, sa mamma når jeg og bror maste om å få godterier. Å dele en brus til lørdagsbarnetimen ble ukas høydepunkt. **Smeden Dale** var et kapittel for seg. Han hadde bolig og verksted i det som i dag heter Regimentveien. Særlig om vinteren tok vi turen innom smeden på vei hjem fra skolen. Der var det godt og varmt, og vi fikk flere leksjoner i hvordan godt smedhåndverk skulle utføres. Her ble det laget hestesko, spett, økseblad og tømmerakser; alt til beste kvalitet. ” Vi må levere kvalitet til kundene vår ”, sa smeden med et strengt blikk på oss. Han var også søndagsskolelærer så vi fikk god kontakt med den snille mannen i smedverkstedet. Om vi ikke senere ble gudfryktige personer, lærte vi i alle fall ærlighet og hardt arbeid som veien til et godt liv. **Clausens rørstoler** fantes nesten i alle hjem på Gråtenmoen eller Gråta`mon som det ble i vårt språk. Clausen lagde stoler og bord i blankpolert stål med respatextplate og stolputer med plasttrekk. Alt på bestilling og etter kundens mål og ønsker. Overgangen for oss fra harde trestoler til Clausens stoler med puter og rygg var jo rene eventyret for oss. **Fotballen** og annen lek bandt oss guttunger sammen. Det ble et flott kameratskap blant gutter som kom fra omtrent samme kår. Vi hadde jo ikke TV på den tida så vi måtte finne på noe sjøl. Det ble cowboy og indianer i skogen, harde kamper på løkka og stafetter i gatene. Ofte ble det både blod, svette og tårer. Uvennskap også etter harde fighter, men det gikk som regel fort over. Hans, Arne, Morten og Per-Christian var mine beste kamerater. Når vi nå en sjelden gang møtes husker vi våre opplevelser i gamle dager som om det var i går. Lykkelig barndom kaller jeg det. **1960 tallet** var en herlig tid for en guttunge på Gråta`mon. Trygt miljø, gode venner, kort skolevei og skauen rett utafor husdøra gav oss en flott oppvekst. Det har blitt folk av alle gutta fra banen selv om vi valgte ulike veier i livet. Alt var ikke bedre før eller i gamle dager, men gode minner fra en lykkelig barndom er godt å ha med seg inn en ny tid.

Aprildagene 1940 - en liten pikes opplevelser

Ingrid Sørbøe fortsetter med sin fortelling fra krigen – se første del i Bryne nr. 2 av 2018.

«Nød lærer naken kvinne å spinne.....»

Nei- vi merket nok ikke så stor forandring det første krigsåret. Som barn var det ofte det dagligdagse som preget oss og hva vi drev på med. Men for mamma, som drev butikken og stadig fikk høre nytt av kunder som kom innom, var nok situasjonen en helt annen. Som enke med ansvar for 3 barn i skolealder, var nok hverdagen tøff, og krigssituasjonen førte til mangler og restriksjoner. Radioen brakte nytt om krigens gang og var samlingspunkt for de voksne: Men det skulle snart vise seg at dette ville ta en brå slutt. Fra myndighetene kom det streng beskjed om at apparatene skulle samles inn og leveres til et sentralt sted i byen. Pappa hadde kjøpt ny radio året før, og det var med svært tungt hjerte mamma pakket apparatet ned i originalesken. Så var det å få den av gårde - og ferden gikk på en kjelke som søsteren min og jeg trakk etter oss ned til byen hvor den skulle leveres. Vi så den aldri igjen.

Vi barn fikk mange hverdagslige plikter. Den store hagen pappa hadde anlagt før han døde, var nok tenkt som en ekstraintekt, for her var det rekker med bærbusker og frukttrær i tillegg til det store arealet som var satt av til poteter og grønnsaker. Og her sto vi krumbøyd i våronna både søsteren min og jeg - luking var jo ikke det morsomste heller! Og det å stå i den endeløse bringebærhekken som i sesongen måtte høstets to ganger ukentlig, var heller ikke noe vi kunne lure oss unna. Men hyggelig var det jo, når folk kom for å kjøpe bær og frukt og rabarbra, - og skrøt litt av oss.

Mangel på varer og ikke minst på mat, begynte etter hvert å melde seg, og vi skulle få rasjoneringskort- dette var nytt! Nede på Rådhuset sto vi i kø bak ”vår bokstav” og fikk tildelt, med stor nøyaktighet, hele hefter med talonger for det nødvendigste av matvarer. For kjøp av melk var det en egen liten bok, og ekspeditøren måtte signere for den daglige kvoten kunden fikk utlevert.

Butikken fikk en kvote basert på den faste kundekretsen. Det hendte jo av og til at det ble litt melk til overs etter at kundene hadde fått sitt, men dette var ikke vanskelig å bli kvitt! Den daglige rasjonen for voksne var bare ¼ l. skummet melk, så når mamma etter stengetid kunne overraske et eldre ektepar med en halvliter ”nysilt”, var det ikke måte på takknemlighet! - Ellers ble melkerestene samlet opp i et Norgesglass, og når tiden var inne ble glasset med det tempererte innholdet ristet til fløten samlet seg til en smørklump. Det var ikke alltid like velsmakende, men alternativene sto ikke akkurat i kø! Og vi slapp å bruke tran! Kjøttmiddager ble det færre av, og som hos mange andre, var det ikke lenge før kaninburene sto langs uthusveggen, og vi barn fikk ansvar for renhold og stell. Og selvsagt måtte vi sanke gress; belønningen kom når vi så hvor ivrige kaninene var når de nappet i seg det friske foret som ble lagt i buret. På høsten var det en nabo som sto for slaktingen. Kjøttet ble hermetisert på Norgesglass og satt i kjelleren, mens skinnet ble spikret opp på skjulveggen til tork før det ble levert Schriwers garveri til preparering. Og etter hvert ble det til skinnjakke og luer! - Noen hadde også en gris på fôr i bakgården, og ukentlig kom en nabo og hentet ”skyllene” hos oss. Til gjengjeld vanket det før jul noen kjøttstykker og et spann blod til blodpudding.

Ikke en gang fisk var det nok av, og det lille som gikk over disk var av dårlig kvalitet. Da var det ekstra kjærkomment når en av kundene våre stakk innom på kveldstid med et knippe selvfisket makrell. Men uten frysemuligheter den gangen var det hermetisering som gjaldt, hvis det ble noe til overs. Det var mange som hadde høns, selv om de bodde sentralt. Egg var jo en rik næringskilde og også et godt byttemiddel! Det hendte mamma fikk byttet til seg noen egg, og for å ta vare på dem ble de lagt i vannglass. Dette var en væske som kunne bevare eggene friske over lang tid. Søsteren min ble sendt til byen for å kjøpe dette fluidumet, men med et spann i handa protesterte hun ganske ettertrykkelig. Nei, kjøpe vannglass i et spann, - det ville hun ikke!

Vi barn var i voksealderen, og nye klær eller stoffer var mangelvare. Heldigvis hadde vi mye vi kunne sy om, så årlig kom en sydame til oss, og i løpet av en ukes tid tryllet hun frem det ene plagget etter det andre. Det var alltid hyggelig å komme hjem fra skolen når vi hørte symaskinen dure, og stuebordet var fylt av stoffrester og papirmønstre. Og mens frk. Hansen satt på kne med munnen full av knappenåler, sto vi stå på en stol slik at hun kunne se den rette lengden på kjolen. Og stoffrestene ble benyttet til filleryer.

Fortsettelse i neste nummer.....

ÅRHUSSTIEN- kultursti Skien nord

Kulturstien Århus-Venstøp-Fossum-Århus sto ferdig og ble innviet 27.mai 2000.

Arbeidet ble utført på dugnad av daværende styreleder Ragnar Olsen og medlemmer av historielaget. Startstedet er på Århus Gård, og stien har i dag 14 poster. Siden postene er laget av tre og står i all slags vær, har de naturlig nok hatt - og har - behov for opprusting. Selve jobben kan utføres i løpet av noen timer, hvis det ikke er skjedd noe spesielt - som at hele posten/skiltet er borte. Vil noen av våre medlemmer påta seg jobben med

oppgradering av Århusstien? Du går i nydelig kulturlandskap hele veien og lærer også noe underveis! Er du villig til å ta en jobb for historielaget - meld fra til sekretæren på e-post: ingsoerb@online.no eller tlf. 977 37 970.

B

Returadresse:
Skien Historielag
Postboks 318
3701 Skien

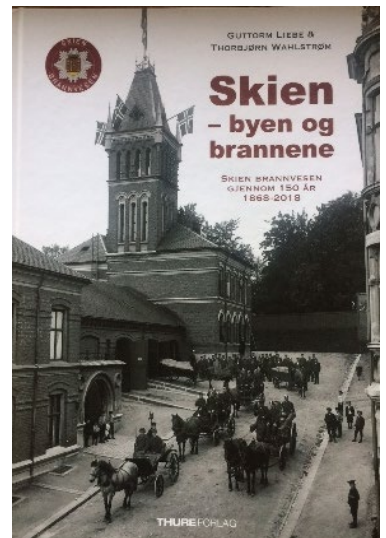
Vi inviterer til medlemsmøter

Tirsdag 25. september på Hauges Minde kl. 18.30 med foredrag av **Karsten Alnes om Den Norske Turistforening**. Karsten Alnes kjent historiker og forfatter er i år aktuell med Turistforeningens 150-års jubileum, og han har valgt å kalle foredraget sitt «**FJELLETS APOSTEL**» - med fokus på hvilken historisk og kulturhistorisk virkelighet foreningen sprang frem fra, om personene som tok initiativet og skapte foreningen. Telemark var et av pionerområdene. Hvorfor?....

Tirsdag 23. oktober på Hauges Minde kl. 18.30 med foredrag av tidligere brannsjef **Guttorm Liebe om Skien Brannvesen**. Guttorm Liebe og Thorbjørn Wahlstrøm har i sommer gitt ut boken «**SKIEN – byen og brannene**» i forbindelse med at Skien Brannvesen er 150 år i 2018. Foredraget «**Skien Brannvesen 150 år**» gir oss innblikk i en spennende historie som har preget byen vår i 150 år.

Beverting og utlodning. Medlemmer kr. 100,- / ikke medlemmer kr. 150,-.

Boka om **Skien Brannvesen** er til salgs på våre møter i Skien Historielag til spesialpris kr. 350,-. Forfattere av boka er Guttorm Liebe og Thorbjørn Wahlstrøm, mens Eivind Blikstad er redaktør og Per-Erik Hekkelstrand er bildeansvarlig. Thure Forlag er ansvarlig for utgivelsen. Litteraturen om Skien lokalhistorie er både allsidig og omfangsrik. Men ett område har manglet. Det er historien om brannene i byen – og de som bekjempet dem. Spennende lesing for den historie interesserte.

Besøk vår nettside på www.skienhistorielag.no

Redaksjonskomite for «Brynet»

Thorbjørn Wahlstrøm, Per A. Svenkesen, Arne Kristian Sneltvedt og Inge Bjørnbæk

Skien Historielag